

EKONOMİ RAPORU

TURKISHBANK

Ekonomik Araştırmalar Bölümü

Eylül 2017

İÇİNDEKİLER

Kilometre Taşları, Ege CANSEN	1
Sui Generis, Tuğrul BELLİ	2
Bütçe ve Kamu Finansmanı	3
Ödemeler Dengesi ve Dış Ticaret	4
Üretim ve Büyüme	5
Enflasyon ve Faizler	6
Parasal Göstergeler	7

KİLOMETRE TAŞLARI

EGE CANSEN

TEMEL ANALİZ BİTMEDİ

Eğer, ticari zekası da olan bir mucit veya siyasi ilişkileri güçlü bir girişimci (müteahhit diye okuyabilirsiniz) değilseniz, üstelik atadan dededen mal mülk kalmamışsa, nasıl zengin olacaksınız? Bunun tek bir yolu, arsa ve/veya borsaya yatırım yapmaktır. Küçük veya büyük demeyin. Mutlaka yatırım yapın. Geç kaldım hiç demeyin. Zaten herhangi bir konuda geç kaldığınızı düşünüyorsanız, derhal harekete geçin ki daha fazla gecikmiş olmayın.

Şimdi soracaksınız: Arsada pek değil ama borsada para kaybeden çok kişi yok mu? Biz zengin olalım derken elimizdeki avucumuzdakini de kaybetmeyelim. Evet, böyle bir tehlike var. Ama sandığınız kadar olası değil. Mesele giriş ve çıkış zamanlamasında hata yapmamaktır. Daha da önemlisi kâğıt veya emtia seçimini iyi yapmaktır. Yani meşhur değişikle “temel ve teknik analizde” vahim hata yapmamak gerekir. Küçük hatalar zamanla kendiliğinden yok olur. O kadar dert etmeyin.

Bilindiği gibi iki analiz var. Birincisine temel (fundamental), ikincisine teknik analiz deniyor. Temel analiz, ekonominin gidişatını, sektörlerin geleceğini ve firmaların bilanço ve gelir tablolarını iyi okuyarak “neye” yatırım yapacağını kararlaştırmak demektir. Teknik analiz ise borsa hareketlerinin ne yönde olacağını kestirip alma ve satma kararlarının “zamanını” tayin etmek anlamına gelir.

Geçenlerde yabancı bir TV kanalında “borsa muhabbeti” dinliyordum. Uzman konuşmacı “temel analiz bitti” dedi. Temel analize çok inanan, kendi çapında bir borsa oyuncusu olarak kulak kabarttım. Neye dayanarak bunu söylüyor dedim. Uzmanımız çok ilginç rakamlar verdi. Sadece bizim borsada değil dünyanın tüm borsalarında, endekslerin yönünü, önemli bir kısmı İsviçre’de kurulu fonlar belirliyormuş. Çünkü malın ve paranın çoğu onların elindeymiş. Yani “onları izleyin yeter” dedi. Doğru ama eksik: Endeks artışını yakalamak kadar önemli olan diğer husus da neye yatırım yapacağını bilmektir. Bu da temel analiz ister.

ENFLASYON VE BÜYÜME, İKİSİ DE ARTIYOR!

Ağustos verisi ile birlikte TÜFE'nin (Temmuz'daki 9.80'i saymazsak) kesintisiz olarak 11 ay boyunca yüzde 10 değerinin üzerinde kalacağı kesinleşmiş bulunuyor. Bu da ortalama enflasyonu son 14 yılın en yüksek seviyesine taşıyor. Gerek çekirdek enflasyon değerlerinde görülen hızlı artış, gerekse de Yİ-ÜFE'deki yükseliş, önümüzdeki ayların TÜFE rakamları için iyimser olmayı imkansız hale getirmiş durumda.

Sadece 2 parametreye bakarak bile Türkiye'de enflasyonun yükselme eğilimi içerisinde olduğunu görmek mümkün. Birinci nokta kurlar. Her ne kadar son 1 aydır küresel risk iştahındaki artışla birlikte Türkiye dahil pek çok gelişmekte olan ülke parası değer kazanmışsa da, TL döviz sepeti bazında halen geçen seneye göre yüzde 20 kadar değersiz durumda. Üstelik bu değer kaybı son 4 senedir devam etmekte. Mayıs 2013'e göre kur sepetindeki değer kaybı yüzde 80. Aynı dönemdeki kümülatif enflasyon ise yüzde 40 kadar. Demek ki, maliyetler üzerinde halen kur baskısı devam ediyor. İkinci faktör ise iç tüketim ve büyümede görülen canlanma. Bu canlanma kamu harcamalarındaki ve kamu destekli kredilerdeki artış sayesinde oldu. Ancak, ekonomide uzun süredir makine-teçhizat yatırımı yapılamadığı biliniyor. Bu durum, bir noktada üretim maliyetlerine tesir edecektir. Ayrıca son dönemde borçlanarak ayakta kalabilen pek çok üretici bu borçları ödeyebilmek için ürün fiyatlarına zam yapmak zorunda. Öte yandan, büyümedeki canlanmanın cari açığı artırması, ve bu durumun da döviz kurları üzerinde ek bir baskı kurması da olasılık dahilinde. Sene başından beri beklenenden çok daha yumuşak geçen küresel likidite ortamı ise ilanihaye böyle sürmeyecektir. Bu şartlar altında enflasyonda kalıcı yönde bir azalma senaryosu öngörmek oldukça zor.

Enflasyonla eş zamanlı olarak milli hasıla büyümesinde de artış var. İlk çeyrekteki %5.2'den sonra, 2. çeyrekte de büyüme %5.1 oldu. Harcamalar tarafına baktığımızda bu dönem büyümedeki ivmenin sabit sermaye yatırımlarından ve ithalat-ihracat farkından kaynaklandığı görülüyor. İlk bakışta sermaye yatırımlarındaki %9.5'lik artış olumlu bir gelişme olarak gözükebilir. Sonuçta, %5.1'lik büyümenin %2.9'u bu kalemden sağlanmış. Yatırım harcamalarının detayına baktığımızda esas etkinin %25'lik artışla inşaat yatırımlarından geldiği görülüyor. Ancak inşai yatırımların büyük ölçüde "ölü yatırım" olduğunu söylemeye gerek yok sanırım. Makine ve teçhizata yapılan yatırımların aksine, bu tip yatırımlar ileriki dönemlerde mal üretimi ve döviz geliri sağlamıyor, sanayinin kapasitesini artırmıyor.

Makine ve teçhizat yatırımları ise son 5 çeyrekte duraklama ve gerileme içerisinde. Bu sene ilk çeyrekteki %12'lik daralmadan sonra bu çeyrekte de bu türden yatırımlar %8.6 azalmış durumda. Bu durumun Türkiye'nin önümüzdeki dönemdeki üretim ve üretkenlik potansiyelini zayıflattığını söylemeye bilmem gerek var mı? Yatırımlarla ilgili diğer bir soru işareti ise tam kompozisyonunu bilmemekle birlikte inşaat yatırımlarının önemli bir kısmının konut ve ofis olduğundan hareketle, önümüzdeki dönemlerde bu yeni bina stoklarının atıl kalması sonucunda, bugün büyümeye yüksek katkı yapan bu sektörün ileriki dönemlerde durgunluğa girerek aksi yönde bir etki yapması ihtimali. (GSYH'nin üretim tarafında yer alan "gayrimenkul faaliyetleri"ndeki artış ise sadece %1.7. İnşaat sektörüne bu kadar yatırım yapılırken satış faaliyetlerinin bu kadar zayıf kalması bir şeylerin yolunda gitmediğini gösteriyor.)

Büyümeye diğer önemli katkı ise %1.7 ile dış ticaretten sağlanmış gözüküyor. Mal ve hizmet ihracatı, 2017 yılının ikinci çeyreğinde bir önceki yılın aynı çeyreğine göre zincirleme hacim endeksi olarak %10.5, ithalatı ise %2.3 arttı. (Esasında, aynı dönemde dolar bazındaki artış ihracatta yüzde 8.9, ithalatta ise yüzde 9.5 olmuştu. İthalattaki artışın oransal olarak daha yüksek olmasına rağmen dış ticaretin büyümeye net etkisinin pozitif olması ilginç gelebilir. Bunun sebebi ise 2 dönem arasında ithalat birim değer fiyatları artarken, ihracat birim değer fiyatlarının azalmış olması.)

GSYH'nin üretim tarafına baktığımızda ise milli gelirin yarısına yakınına oluşturan sanayi ve hizmetlerin bu dönem sırasıyla %6.3 ve 5.7 artış gösterdiği görülüyor. Yeni seri ile birlikte TÜİK tarafından her ay açıklanan sanayi üretim endeksi ile GSYH'de yer alan 3 aylık sanayi rakamları arasındaki ilişkinin tamamen kopmuş olduğunu tekrar hatırlatmakta fayda var. 2. çeyrekte üretim endeksine göre %2.2 kadar artış gerçekleşmişken, bu artış oranı milli gelir rakamlarında %6.3. Aradaki farkı yaratan sebep bir verinin anketler sonucunda, diğerinin ise Maliye Bakanlığı kayıtlarından elde ediliyor olması. Sonuçta bu verilerden biri ciddi şekilde yanlış ama hangisi?

3. çeyrekteki güçlü baz etkisini de dikkate alırsak, yılın son 3 ayında beklenmedik bir afet vs. olmadığı sürece 2017 büyüme hızının %5.5-6.0 civarlarında gerçekleşeceği şimdiden tahmin edilebilir. Ancak, bu noktada önemli soru sağlanan büyümenin kaynaklarının ne olduğu ve bunun sürdürülüp sürdürülemeyeceği.

BÜTÇE VE KAMU FİNANSMANI

Hazine'nin kasaında TL bol ama döviz yok!

- Temmuzda uzun zamandan beri ilk defa bütçe harcamalarındaki artış gelirlerdeki artışın altında kaldı. Bu ay faiz-dışı harcamalar %20 artarken, gelirlerdeki artış %23.3 oldu. Böylece bütçe de toplamda 925 milyon TL fazla verdi. Ancak ilk 7 ay sonrasında bütçe açığı halen 24.3 milyar TL.
- Harcama artışının nisbi olarak düşük kalmasında bu ay ağırlıklı olarak SGK açıklarından oluşan cari transferler kaleminin %9 gibi düşük bir oranda artmasının etkisi vardı. (İlk 7 ay toplamında ise cari transferlerdeki artış oranı %27!)

	2016 Temmuz	2017 Temmuz	Artış	2016 Oca-Tem	2017 Oca-Tem	Artış
Harcamalar	42,413,756	51,540,017	21.5%	316,265,707	375,975,185	18.9%
1-Faiz Hariç Harcama	38,215,325	45,778,221	19.8%	285,677,464	343,223,065	20.1%
Personel Giderleri	12,383,576	13,859,729	11.9%	89,288,323	95,684,223	7.2%
Sosyal Güv.Kur. Devlet Primi	2,042,345	2,261,591	10.7%	14,558,898	15,627,216	7.3%
Mal ve Hizmet Alımları	3,668,877	4,924,266	34.2%	26,026,621	31,334,946	20.4%
Cari Transferler	16,099,190	17,538,921	8.9%	127,383,331	161,313,433	26.6%
Sermaye Giderleri	2,910,206	4,405,678	51.4%	18,635,620	25,401,220	36.3%
Sermaye Transferleri	317,339	1,588,705	400.6%	3,234,260	6,036,172	86.6%
Borç Verme	793,792	1,199,331	51.1%	6,550,411	7,825,855	19.5%
2-Faiz Harcamaları	4,198,431	5,761,796	37.2%	30,588,243	32,752,120	7.1%
Gelirler	42,543,153	52,465,590	23.3%	317,544,089	351,665,310	10.7%
1-Genel Bütçe Gelirleri	41,022,978	50,994,013	24.3%	304,887,631	338,070,659	10.9%
Vergi Gelirleri	36,111,701	46,062,984	27.6%	252,664,943	292,133,853	15.6%
Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	927,896	756,220	-18.5%	17,929,225	15,409,911	-14.1%
Alınan Bağış ve Yardımlar İle Özel Gelirler	208,761	179,911	-13.8%	1,752,950	1,603,309	-8.5%
Faizler, Paylar ve Cezalar	3,655,475	3,421,455	-6.4%	20,935,532	20,343,763	-2.8%
Sermaye Gelirleri	103,394	551,589	433.5%	10,819,052	7,516,537	-30.5%
Alacaklardan Tahsilat	15,751	21,854	38.7%	785,929	1,063,286	35.3%
2-Özel Bütçeli İdarelerin Öz Gelirleri	1,304,992	1,281,377	-1.8%	9,596,970	10,349,131	7.8%
3-Düzen. ve Denet. Kurumlarının Gelirleri	215,183	190,200	-11.6%	3,059,488	3,245,520	6.1%
Bütçe Dengesi	129,397	925,573	615.3%	1,278,382	-24,309,875	-2001.6%
Faiz Dışı Denge	4,327,828	6,687,369	54.5%	31,866,625	8,442,245	-73.5%

- Temmuzda genel olarak vergi gelirleri yüksek artış gösterirken “dahilde alınan KDV”nin azalmış olması ilginç. İthalatın temmuzda %46 oranında artmış olması bu ay ithalattan alınan vergilerin de yüksek oranda artması sonucunu beraberinde getirmiş.

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz
Gelir Vergisi	10.5%	5.9%	10.0%	5.8%	17.1%	3.0%	31.2%
Dahilde Alınan KDV	19.7%	-3.2%	-33.1%	22.2%	4.2%	9.5%	-3.7%
ÖTV - Petrol ve Doğalgaz	8.9%	4.4%	12.2%	25.1%	13.8%	12.2%	28.7%
ÖTV - Motorlu Taşıtlar	46.2%	-8.8%	4.2%	0.4%	2.8%	4.3%	79.8%
ÖTV - Tütün	32.7%	-53.4%	29.0%	22.1%	1.8%	13.8%	17.2%
ÖTV - Dayanıklı Tüketim Mal.	42.4%	15.1%	-12.2%	-10.8%	3.7%	-18.4%	-25.3%
Gümrük Vergileri	38.0%	27.3%	29.2%	37.2%	38.3%	20.5%	55.2%
İthalde Alınan KDV	43.5%	11.3%	12.3%	18.0%	24.4%	21.4%	39.4%

	Ağu.17	Ağu.16	
HAZİNE NAKİT GERÇEKLEŞME			
1. GELİRLER (2)	63,790	52,176	22.3%
2. GİDERLER	61,568	46,796	31.6%
FAİZ DİŞİ GİDERLER	55,916	42,066	32.9%
FAİZ ÖDEMELERİ	5,652	4,730	19.5%
3. FAİZ DİŞİ DENGE	7,875	10,110	-22.1%
4. ÖZELLEŞ. ve FON GELİRLER	751	77	873.4%
5. NAKİT DENGESİ (1+4-2)	2,973	5,457	-45.5%

- Ağustosta bütçenin normal seyrine dönmüş olduğu söylenebilir. Gelirler %22 artarken faiz-dışı giderlerdeki artış %33! Nakit fazlasında ise 1.5 milyar TL kadar bir azalma söz konusu.
- Ağustosta Hazine ihtiyacının oldukça üzerinde borçlanarak ay sonunda kamu mevduatını 42 milyar TL gibi rekor bir seviyeye taşıdı. Böylece borçlanmalarını biraz zamana yaymış oldu. Ancak gene de son 4 ayda yüklü miktarda borçlanması gerekecek. Geçen sene son 4 ayda net borçlanma miktarı 6.7 milyar TL olmuştu. Bu sene ise Aralık hariç önümüzdeki 3 ay için programlanan borçlanma miktarı 36 milyar TL.
- Kamunun döviz miktarı halen 2 milyar doların altında. Hazine'nin dış borçları ödemek için Eylül ayında yüklü miktarda (3-4 milyar dolar) döviz satın alması veya borçlanması gerekecek.

HAZİNE FİNANSMAN PROGRAMI			
(Milyar ₺)	Eylül 2017	Ekim 2017 (1)	Kasım 2017 (1)
Ödemeler	12,4	15,3	5,9
İç Borç Servisi	7,5	13,6	4,2
Anapara	1,4	11,3	0,9
Faiz	6,0	2,2	3,3
Dış Borç Servisi	5,0	1,7	1,7
Anapara	2,4	0,8	0,6
Faiz	2,6	0,9	1,1
Finansman	12,4	15,3	5,9
Borçlanma Dış Kaynaklar (2)(3)	1,1	-4,4	-0,2
Borçlanma	11,3	19,7	6,1
Dış Borçlanma (3)	0,0	0,0	0,0
İç Borçlanma (4)	11,3	19,7	6,1
Piyasadan İhale Yoluyla İç Borçlanma	9,6	16,4	5,2
Kira Sertifikası (5)	0,0	0,5	0,0
Kamuya Satışlar	1,8	2,8	0,9

ÖDEMELER DENGESİ ve DIŞ TİCARET

Finans hesabı girişleri cari açığı dengeliyor.

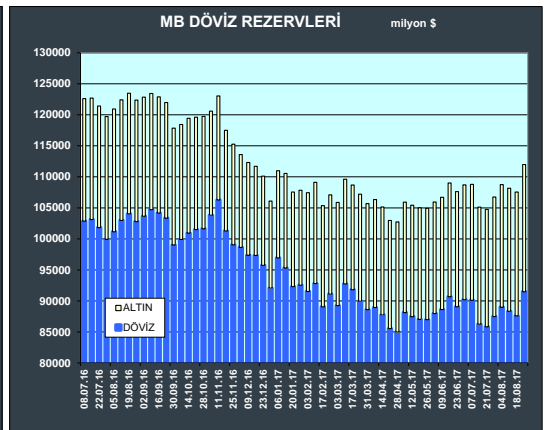
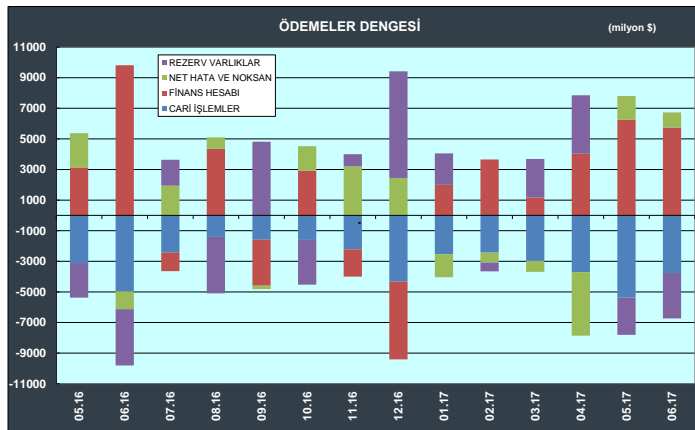
- Gümrük Bakanlığı verilerine göre Ağustosta ihracat %12.4, ithalat ise %15.3 arttı. Dış ticaret açığı ise 1.1 milyar dolar kadar artarak 5.9 milyar dolar oldu. Her ne kadar dış ticaret açığı artsa da, turizm gelirlerinde beklenen artış sayesinde bu ay cari işlemler açığı az da olsa daralacaktır.

Dış Ticaret	Ağustos			Ocak-Ağustos		
	2016	2017	Değişim (%)	2016	2017	Değişim (%)
İhracat	11.825	13.287	12,36	93.258	103.348	10,82
İthalat	16.620	19.164	15,30	130.973	148.971	13,74
Dış Ticaret Hacmi	28.445	32.450	14,08	224.231	252.318	12,53
Dış Ticaret Dengesi	-4.795	-5.877	22,56	-37.715	-45.623	20,97
İhr./İth. Karşılama Oranı (%)	71,1	69,3		71,2	69,4	

- TİM verilerine göre bu ay payı yüksek olup da en çok ihracat artışı gösteren sektörler kimya (%21), tarıma dayalı işlenmiş ürünler (%11) ve makine ve akasamları. Otomotiv sektörü ise %9.4 ile iyi bir artış gösterirken, önceki aylardaki artış oranının altında kalmış durumda.

İHRACAT SEKTÖRLERİ	1 - 31 AĞUSTOS			
	2016	2017	Değişim ('17/'16)	Pay(17) (%)
I. TARIM	1,627,084	1,669,787	2.6	13.4
II. SANAYİ	9,145,873	10,324,800	12.9	83.0
A. TARIMA DAYALI İŞLENMİŞ ÜRÜNLER	970,467	1,077,898	11.1	8.7
Tekstil ve Hammaddeleri	661,290	696,942	5.4	5.6
Deri ve Deri Mamulleri	143,042	178,891	25.1	1.4
Hali	166,135	202,065	21.6	1.6
B. KİMYEVİ MADDELER VE MAM.	1,208,479	1,461,364	20.9	11.7
Kimyevî Maddeler ve Mamulleri	1,208,479	1,461,364	20.9	11.7
C. SANAYİ MAMULLERİ	6,966,928	7,785,538	11.7	62.6
Hazırlanmış ve Korleksiyon	1,605,433	1,679,093	4.6	13.5
Otomotiv Endüstrisi	1,677,700	1,836,087	9.4	14.8
Gemi ve Yat	60,904	170,162	179.4	1.4
Elektrik Elektronik ve Hizmet	854,986	971,511	13.6	7.8
Makine ve Aksamları	450,227	565,105	25.5	4.5
Demir ve Demir Dışı Metaller	517,497	608,709	17.6	4.9
Çelik	880,300	855,628	-2.8	6.9
Çimento Cam Seramik ve Toprak Ürünleri	226,449	246,166	8.7	2.0
Mücevher	232,009	324,545	39.9	2.6
Savunma ve Havacılık Sanayii	151,571	159,381	5.2	1.3
İklimlendirme Sanayii	302,024	361,502	19.7	2.9
Diğer Sanayi Ürünleri	7,829	7,648	-2.3	0.1
III. MADENCİLİK	344,706	444,900	29.1	3.6
Madencilik Ürünleri	344,706	444,900	29.1	3.6
T O P L A M (TİM*)	11,117,663	12,439,487	11.9	100.0

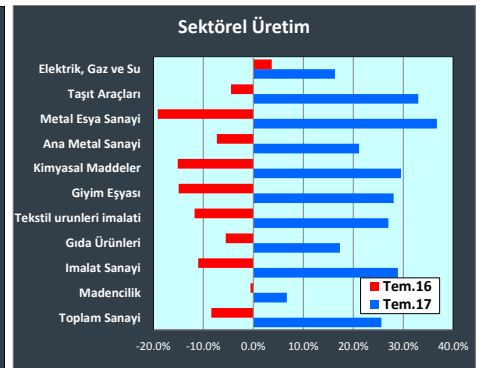
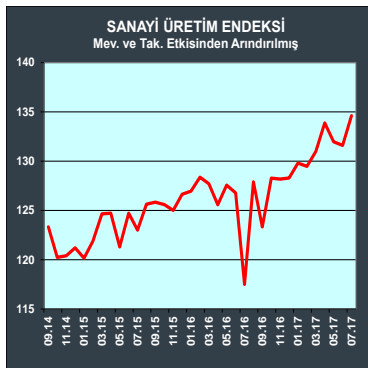
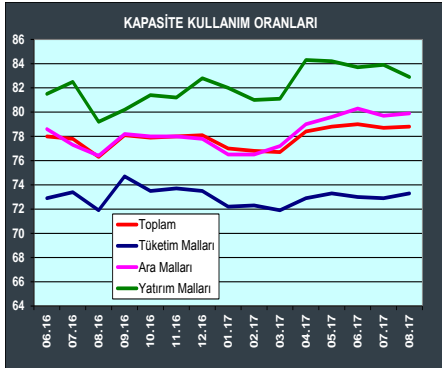
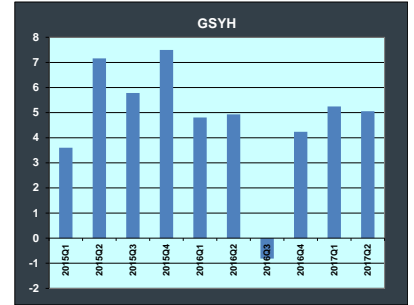
- Sene başında Fed'in faiz artırımı ve bilanço küçültmesinin etkisiyle küresel likidite ve gelişmekte olan ülkelere para akımlarının zayıflaması bekleniyordu. Ancak bu öngörülerin aksine grafikten de görüldüğü gibi bugüne kadar finans hesabı girişlerinde azalma değil aksine artış söz konusu. Temmuzda nette hisse senetlerine 471 milyon, DİBS'lere ise 1.8 milyar dolarlık yabancı girişinden sonra Ağustos'ta da sırasıyla 590 milyon ve 1 milyar dolarlık giriş oldu.
- 2016 Haziranından beri geçen 13 ayın 10'unda cari işlemler açığı bir önceki senenin aynı ayına göre artış gösterdi. Haziran 2017'de ise aylık bazda 1.2 milyar dolarlık bir azalma söz konusu. Ancak bu durum büyük ölçüde Hazirandaki bayram tatilinden kaynaklanmakta.
- Geçen sene MB'nin reeskont kredilerinin vadelerinin uzatılması neticesinde bir süre için bu kredilerin döviz rezervlerine katkısı oldukça azalmıştı. Ancak Haziran'dan itibaren bu katkı tekrar artarak Ağustosta 2 milyar doları aşmış vaziyette. Nitekim toplam döviz rezervlerinde de Ağustosta belirgin bir artış söz konusu.

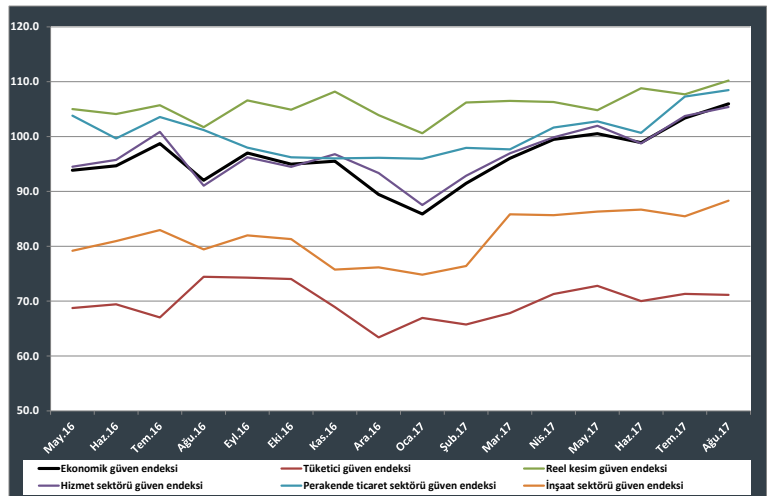
ÜRETİM ve BÜYÜME

2. çeyrek büyümesi sürpriz olmadı

- %5.1 olarak açıklanan 2. çeyrek GSYH artış oranı, piyasa beklentisi de bu seviyelerde olduğu için, herhangi bir sürpriz etkisi yaratmadı. Harcamalar tarafına baktığımızda büyümenin %2.9'unun sabit sermaye yatırımlarından ve %1.7'sinin ithalat-ihracat farkından kaynaklandığı görülüyor. Bu dönemde kamunun tüketimi %4.3 azalırken, hanehalklarının tüketimi sadece %3.2 artmış.
- Bu dönemde geçmiş dönemlerle ilgili bazı revizyonlar da yapıldı. Geçen senenin 3. çeyreğine ilişkin revizyon sonucunda o dönemde %1.3 olarak açıklanan daralma %0.8'e çekildi. 4. çeyrek büyümesi ise %3.5'ten 4.2'ye yükseltildi. Bu revizyonlar sonucunda 2016 tüm sene büyümesi de %2.9'dan %3.2'ye çıkmış oldu. Geçen sene 3. dönem daralmasının azalması bu senenin 3. dönemindeki pozitif baz etkisini bir miktar azaltacaktır. Ancak, gene de, Temmuz ve Ağustos ayına ilişkin öncü veriler 3. çeyrekte oldukça yüksek bir milli hasıla artışı görebileceğimize işaret etmekte.
- Temmuz ayında arındırılmamış rakamlarla sanayi üretimi %25.6 gibi çok yüksek bir oranda arttı. Artışın bu kadar yüksek olmasında geçen sene Temmuzundaki darbe girişiminin ve de bayram tatilinin etkisi var. Nitekim takvim (=bayram) etkilerinden arındırılmış endekste artış %14.5 ile daha makul seviyelerde. Mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış endeks ise geçen aya göre %

- Satın Alma Yöneticileri Endeksine (PMI) göre ise imalat sektörünün faaliyet koşullarındaki genel iyileşme Mart 2011'den beri gözlenen en iyi düzeyde kaydedildi. Üretim, yeni siparişler, satın alma faaliyetleri ve istihdamdaki genişleme Temmuz'a kıyasla ivme kazandı ve üretimdeki büyüme Mart 2011'den sonraki dönemin en yüksek hızında gerçekleşti. Tamamlanmamış işler Ağustos'ta yükseldi ve imalatçıların kapasite kullanımını üzerindeki baskının arttığına işaret etti. Ayrıca, son anket verileri imalat sektöründeki enflasyonist baskıların ılımlı düzeyde de olsa arttığını gösterdi.

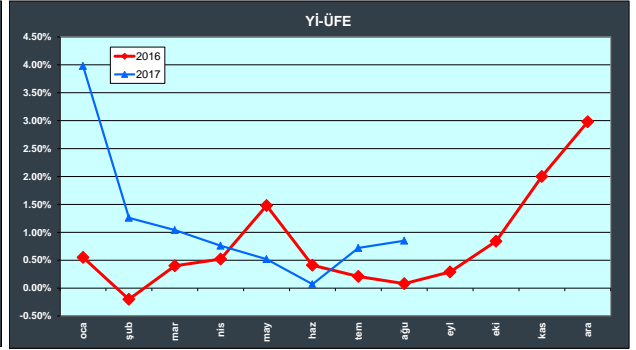
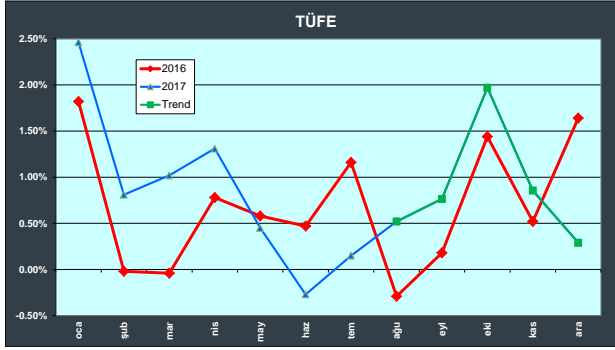

- Bu ay tüketici güveni dışında tüm alt güven endekslerinde belirgin artışlar var. 106.0 değeri ile ekonomik güven endeksi de Aralık 2013'ten beri en yüksek seviyesine ulaşmış durumda.

ENFLASYON

Enflasyon sene sonunda 14 senenin rekorunu kırabilir

- Ağustos ayında TÜFE %0.52, Yİ-ÜFE ise %0.85 artış gösterdi. 12 aylık enflasyon TÜFE’de %10.68, Yİ-ÜFE’de ise %16.35 oldu.
- Ağustosta ana harcama gruplarına göre enflasyona en çok etkiyi %0.33 ile ulaştırma, %0.13 ile ev eşyası ve %0.11 ile konut sektörleri yaptı.

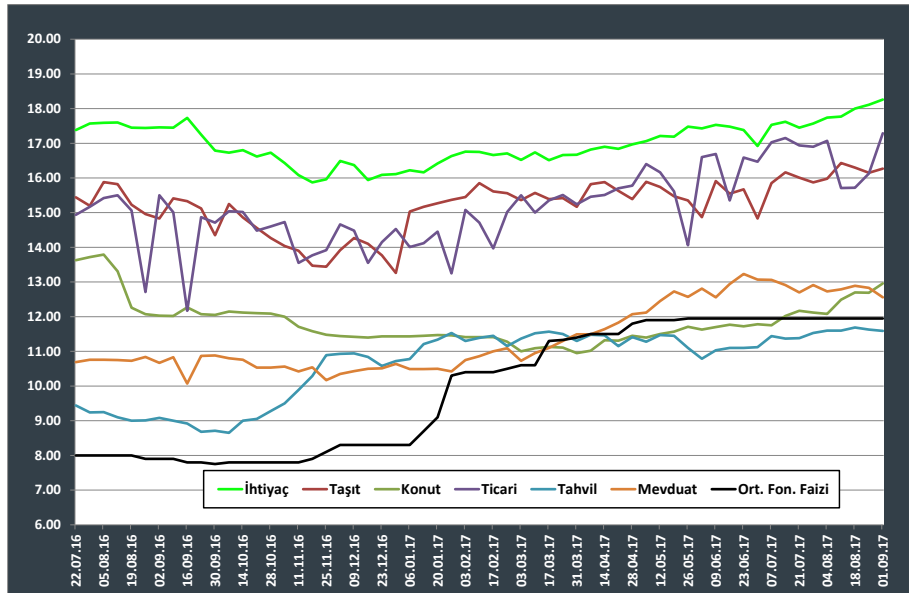

- Bu ay çekirdek enflasyon göstergeleri de 2 haneli rakamlara çıkmış bulunuyor.
- Enflasyon tek haneli düzeye indiği 2004 yılından beri en yüksek düzeylerinde seyrediyor. Temmuz ayındaki %9.80’i saymaz isek, TÜFE ilk defa 11 ay boyunca çift haneli rakamlarda kalmış olacak.

FAİZLER

Mevduat faizleri duruldu, ancak kredi faizleri artmaya devam ediyor

- Son dönemde sıcak para girişindeki artışla beraber mevduat faizlerinde bir durulma, hatta az da olsa bir düşüş gözlemleniyor.
- Keza kredi artış hızında da bir yavaşlama olması kaynak ihtiyacı bakımından bankaları bir miktar rahatlatmış gibi.
- Ancak mevduat faizlerindeki trendi kredi faizlerinde henüz gözlemlemiyoruz. Aksine, özellikle ihtiyaç ve konut kredisi faizlerinde son dönemde belirgin bir artış söz konusu.
- Özellikle enflasyondaki artış dikkate alındığında MB’nin politika faizinde ve/veya ortalama fonlama maliyetinde herhangi bir gevşemeye gitmesi ise hâlâ mümkün değil.

PARASAL GÖSTERGELER

PARASAL GÖSTERGELER (milyon YTL)	1 01.09.2017	2 28.07.2017	3 30.12.2016	4 1/2	5 1/3
Dolaşımdaki Para	130,165	118,329	111,750	10.0%	16.5%
Vadesiz TL Mevduatlar	163,311	165,801	158,143	-1.5%	3.3%
Vadesiz YP Mevduatlar	139,730	135,238	112,445	3.3%	24.3%
M1	433,205	419,369	382,339	3.3%	13.3%
Vadeli TL Mevduatlar	666,992	666,992	628,528	0.0%	6.1%
Vadeli YP Mevduatlar	429,264	429,954	395,850	-0.2%	8.4%
M2	1,529,461	1,516,315	1,406,716	0.9%	8.7%
Repo	4,676	5,438	6,936	-14.0%	-32.6%
B Tipi Likit Fonlar	13,216	13,206	12,635	0.1%	4.6%
İhraç Edilen Menkul Değerler	28,583	27,262	24,381	4.8%	17.2%
M3	1,575,936	1,562,222	1,450,669	0.9%	8.6%
Dolarizasyon (YP Mev. / M3)	36.1%	36.2%	35.0%	-0.2%	3.0%
Toplam TL Krediler	1,335,623	1,313,296	1,132,577	1.7%	17.9%
Bireysel TL Krediler	490,920	479,646	438,931	2.4%	11.8%
Kurumsal TL Krediler	844,703	833,651	693,647	1.3%	21.8%

EKONOMİK VERİLER

	TEFE (%)	TÜFE (%)	GSMH (%)	İTHALAT (milyon \$)	İHRACAT (milyon \$)
2002	30.8	29.7	6.2	51,554	36,059
2003	13.9	18.4	5.3	69,340	47,252
2004	13.8	9.3	9.4	97,341	63,017
2005	2.7	7.7	8.4	116,352	73,275
2006	11.6	9.7	6.9	137,300	85,300
2007	5.9	8.4	4.7	170,048	107,184
2008	8.1	10.1	0.7	201,800	132,000
2009	5.9	6.5	-4.8	140,775	102,165
2010	8.9	6.4	9.2	185,493	113,930
2011	13.3	10.5	8.8	240,842	134,907
2012	2.7	6.2	2.2	236,544	152,537
2013	7.0	7.4	4.0	251,651	151,869
2014	6.4	8.2	2.9	242,200	157,800
2015	5.7	8.8	4.0	207,234	143,839
2016	9.9	8.5	2.9	198,602	142,606
2017	10.0	11.0	4.0	225,000	155,000

YATIRIMLARIN GETİRİLERİ

	DOLAR	EURO	İMKB	MEVDUAT
EYLÜL 2016	1.6%	1.9%	0.7%	1.0%
EKİM 2016	3.4%	1.3%	2.7%	1.1%
KASIM 2016	10.2%	7.0%	-5.8%	1.1%
ARALIK 2016	3.0%	2.0%	5.6%	1.2%
OCAK 2017	7.6%	9.3%	10.4%	1.2%
ŞUBAT 2017	-4.7%	-5.8%	1.4%	1.3%
MART 2017	0.8%	1.6%	1.7%	1.3%
NİSAN 2017	-2.4%	-0.3%	6.2%	1.3%
MAYIS 2017	-0.5%	2.1%	3.3%	1.3%
HAZİRAN 2017	-0.5%	1.4%	3.0%	1.4%
TEMMUZ 2017	-0.5%	1.4%	7.1%	1.4%
AĞUSTOS 2017	-0.5%	1.4%	2.3%	1.4%
SON 12 AY	17.9%	25.4%	44.8%	16.1%

DOLAR	2012	2013	2014	2015	2016	2017
OCAK	1.7725	1.7673	2.2737	2.4219	2.9662	3.7942
ŞUBAT	1.7569	1.7988	2.2168	2.5123	2.9665	3.6143
MART	1.7815	1.8120	2.1596	2.6181	2.8300	3.6427
NİSAN	1.7573	1.7995	2.1193	2.6607	2.8064	3.5568
MAYIS	1.8493	1.8876	2.0954	2.6635	2.9613	3.5398
HAZİRAN	1.8152	1.9282	2.1264	2.6898	2.8900	3.5232
TEMMUZ	1.7950	1.9343	2.1371	2.7889	3.0180	3.5290
AĞUSTOS	1.8198	2.0348	2.1623	2.9231	2.9597	3.4472
EYLÜL	1.7939	2.0402	2.2813	3.0306	3.0058	
EKİM	1.8014	1.9930	2.2067	2.9202	3.1080	
KASIM	1.7860	2.0211	2.2141	2.9161	3.4236	
ARALIK	1.7862	2.1343	2.3311	2.9233	3.5255	

EURO	2012	2013	2014	2015	2016	2017
OCAK	2.3372	2.3920	3.0782	2.7446	3.2350	4.0632
ŞUBAT	2.3616	2.3603	3.0532	2.8198	3.2364	3.8291
MART	2.3778	2.3230	2.9753	2.8125	3.2148	3.8921
NİSAN	2.3244	2.3528	2.9305	2.9763	3.1966	3.8814
MAYIS	2.2950	2.4542	2.8522	2.9199	3.2965	3.9629
HAZİRAN	2.2852	2.5183	2.9032	3.0036	3.2135	4.0198
TEMMUZ	2.2035	2.5654	2.8611	3.0561	3.3506	4.1399
AĞUSTOS	2.2860	2.6978	2.8502	3.2775	3.2970	4.1504
EYLÜL	2.3196	2.7552	2.8798	3.4002	3.3608	
EKİM	2.3322	2.7249	2.7712	3.2125	3.4055	
KASIM	2.3225	2.7504	2.7585	3.0850	3.6430	
ARALIK	2.3565	2.9397	2.8323	3.1896	3.7176	

BİST	2012	2013	2014	2015	2016	2017
OCAK	57,171	78,783	61,858	88,945	73,481	86,295
ŞUBAT	60,721	79,334	62,553	84,147	75,814	87,478
MART	62,423	85,899	69,736	80,846	83,268	88,947
NİSAN	60,010	86,046	73,872	83,947	85,328	94,422
MAYIS	55,099	85,990	79,290	82,981	77,803	97,541
HAZİRAN	62,543	76,295	78,489	82,249	76,817	100,440
TEMMUZ	64,260	73,377	82,156	79,909	75,405	107,531
AĞUSTOS	67,368	66,394	80,312	75,210	75,967	110,010
EYLÜL	66,397	74,486	74,937	74,205	76,488	
EKİM	72,529	77,620	80,580	79,409	78,536	
KASIM	66,351	75,748	86,168	75,232	73,995	
ARALIK	78,208	67,802	85,721	71,727	78,138	

ŞUBE	MÜDÜR	ADRES	TEL NO
İstanbul	Soner Kaya	Esentepe Mah., Ali Kaya Sok., Polat Plaza A Blok	(212) 268 04 30
Merkez / İst.	Serdar Akyıldız	Valikonağı Cad. No:1, Nişantaşı	(212) 373 71 11
Bakırköy / İst.	Selahaddin Ege	İncirli Cad. Yeşilada Sok. No: 2	(212) 543 33 67
Bayrampaşa / İst.	Ayhan Cengiz	Rami Kışla Cad No: 41 Topçular - 34030 Eyüp	(212) 576 10 10
Çiftelievleri / İst.	Şule Çetinkaya	Bağdat Cad. No:198	(216) 302 69 22
Moda / İst.	Ercan Osman Koroç	Moda Cad., Rıza Paşa Sok., No:1, Kadıköy	(216) 348 12 73
Ankara	Erdal Polat	Mithatpaşa Cad. No 57-A/B 06420 Çankaya	(312) 431 11 80
Ostim / Ankara	Mustafa İşbuğa	Bağdat Cad. No 354, Yenimahalle	(312) 386 15 71
İzmir	Bekir Ağırsoy	Gazi Bulvarı Köstepen hanı No:68/A	(232) 483 00 42
Adapazarı	Vildan Güven	Orta Mah. Ankara Cad. No:47	(264) 272 69 48
Bursa	Banu Şimşek	F.S.M. Bulvarı Girişi, No:128/19, Nilüfer	(224) 220 91 91
Gebze	Mehmet Yavuz	Hacı Halil Mah., Millet Cad., No:1	(262) 642 41 79
Mersin	Duran Altın	Cami Şerif Mah., Uray Cad., No:58/A	(324) 233 56 12

TURKISH BANK MÜŞTERİ DESTEK HATTI : 0 (212) 373 73 73

TURKISH BANK (UK) LTD

ŞUBE	MÜDÜR	ADRES	TEL NO
Commercial Branch	Vedat Çelik	84-86 Borough High Str. London SE1 1LN	(44-207) 403 5656
London Branch	Çiğdem Beyköylü	84-86 Borough High Str. London SE1 1LN	(44-207) 403 5656
Harringay	Şule Ahmet	577 Green Lanes, Harringay London N8ORG	(44-208) 348 9600
Palmers Green	Filiz Yazıcıoğlu	391 Green Lanes, London N13 4JG	(44-208) 447 6870
Edmonton	Asya Yaman	Unit 2A, 92-94 Fore St., Edmonton, N18 2XA	(44-208) 887 8080
Lewisham	Ahmet Ali Günay	Lewisham High Street London SE13 5JX	(44-208) 852 3089
Dalston	Suheyra İsmail	121 Kingsland High St. Dalston London E8 2PB	(44-207) 923 3339

TÜRK BANKASI LTD.

ŞUBE	MÜDÜR	ADRES	TEL NO
Lefkoşa/Merkez-kurumsal	Mehmet Salih Havalı	92 Gıme Cad.Lefkoşa	(392) 600 33 33
Lefkoşa/Çarşı	Seyit Ali Mutsuz (sor.)	Belediye Pazarı Yanı	(392) 227 48 25
Gönyeli	Dilek Utlı	Atatürk Cad. Belediye Karşısı, Gönyeli	(392) 223 17 68
G.Mağusa/Merkez	Reşat Gündoğdu	24 Liman Yolu, Gazi Mağusa	(392) 366 90 85
G.Mağusa/Salamis	İnanç Babaliki	Ayluka Mah.,İsmet İnönü Bul.Salamis Yolu	(392) 365 53 67
G.Mağusa/Terminal	Nuray Veziroğlu	Gazi Mustafa Kemal Bulvarı, 28D, Dumlupınar	(392) 366 72 69
Gıme/Merkez	Alev Özkandemir	Ziya Rızıkı Cad., Poltan Palas Apt 8-9-10, Gıme	(392) 815 13 60
Gıme/Çarşı	Şuruk Çağlar (sor.)	Ramadan Cemil Meydanı, No:1, Gıme	(392) 815 21 01
Gıme/Karaoğlanoğlu	Hüseyin Alemdar	Karaoğlanoğlu Cad., No:118,Karaoğlanoğlu	(392) 822 40 32
Gıme/Karakum	Filiz Tüzmen	Hz. Ömer Cad., Ozanköy Kavşağı Karakum	(392) 815 47 13
Gıme/Alsancak	Rüya Yılmaz	206 Karaoğlanoğlu Cad., Gıme, Alsancak	(392) 821 33 99
Güzelyurt	Güven Hacımulla	Ecevit Cad., Piyale Paşa Mah. 3-4, Güzelyurt	(392) 714 21 98
Gemi Konağı	Nazlı Erk Cellatoğlu	Ecevit Cad., No:42 Gıme	(392) 727 73 52
Ortaköy	Esra Ayalp	Şht.Gzt.Hasan Tahsin cad.16/A blok no:43	(392) 227 04 39
Lefke	Şebnem Atalar	Fadil Nekibzade Cad., No:3, Lefke	(392) 728 75 45
Önder	Yıldan Karamona (sor.)	Bedrettin Demirel Cad. No.87, Lefkoşa	(392) 229 14 20

Eski aylara ait raporlar Turkish Bank web sitesi www.turkishbank.com'dan sağlanabilir.
Abone olmak isteyenler mdh@turkishbank.com adresine e-posta yollayabilirler.

Yazışma Adresi	: Vali Konağı Cad. No:1 Nişantaşı, İstanbul 34371 Türkiye
Telefon	: +90 212 373 63 73
E-posta	: rapor@turkishbank.com veya mdh@turkishbank.com